

Motion

1976/77: 1528

av herr förste vice talmannen Bengtson m. fl.
med anledning av propositionen 1976/77:108 om alkoholpolitiken

Regeringens proposition 1976/77:108 innehåller förslag till socialpolitiska insatser av skilda slag i syfte att undanröja orsakerna till alkoholmissbruk och att motverka bruket av alkohol. Mot detta resonemang finns inget att invända. Propositionen motiverar olika föreslagna åtgärder med att de bidrar till att minska den totala alkoholkonsumtionen.

I samband med principbeslutet våren 1976 (SKU 1975/76:64, rskr 1975/76:384) om förbud mot försäljning av mellanöl anslöt sig riksdagen enhälligt till det av skatteutskottet formulerade målet för alkoholpolitiken. Denna målsättning förtjänar att antas som övergripande mål för sambällets alkoholpolitik. Mot den bakgrunden föreslås att en övergripande målsättning med följande lydelse antas av riksdagen:

”Målsättningen för samhällets alkoholpolitik skall vara att begränsa den totala, alltför höga alkoholkonsumtionen och att komma till rätta med alkoholmissbruket.”

En väg att nå målet för samhällets alkoholpolitik är information, som understryker den fara som ligger i alkoholbruket och upplyser om alkoholens verkningar. Informationen bör vidare betona värdet av helnykterhet under uppväxtåren och i särskilda situationer, t. ex. i trafiken och i arbetslivet. Informationen skall likaså syfta till att påverka ungdomens sociala situation och ungdomens inställning till alkohol. Mot dessa och övriga syften med informationen, såsom de uttrycks i propositionen, finns inget att erinra. Vi välkomnar likaså förslaget att en samlad informationsatsning utgår från ett stort antal insatser. Dock kan resas invändningar mot att information om det positiva i helnykterhet begränsas till uppväxtåren liksom *att informationen endast skall påverka ungdomens inställning till alkohol*. Såväl fördragande statsrådet som den alkoholpolitiska utredningen, APU, och beredningsgruppen framhåller det viktiga i att informationen inte alltför ensidigt inriktas på ungdomsgrupperna. Utan stöd från den vuxna generationen förfelas lätt informationens mål. Detta förtjänar att ytterligare understrykas. Vi vill därför föreslå att informationen även skall syfta till att förändra attityder till och beteende mot alkoholen. Detta skall gälla oavsett avsändare av informationen.

För att denna förändring av attityder och beteende skall uppnås fordras dessutom en solidarisk programpolitik från Sveriges Radio liksom en solidaritet från övriga massmedier. Det bör vidare betonas att de medel som ställs till förfogande för information inte skall användas i stora, av socialstyrelsen bedrivna, kampanjer utan i huvudsak användas till information

bedriven av folkrörelserna.

Ett annat verksamt led i strävandena att åstadkomma en alkoholpolitik i enlighet med den tidigare angivna målsättningen är att öka samhällets stöd till de alkoholfria miljöerna. Speciellt viktigt är det att ungdoms-, nöjes-, idrotts-, arbets-, trafik- och kulturmiljöer hålls alkoholfria. Även om det från konsumtionssynpunkt torde vara av ringa betydelse ifall servering av alkohol tillåts på teatrar och i konserthus finns det principiella skäl att icke medge sådan servering. Ett biträdande av förslaget i propositionen skulle innebära att antalet alkoholfria miljöer minskar, vilket torde stå i motsats till samhällets strävanden, nämligen att öka de alkoholfria miljöerna. Den föreslagna serveringen på teatrar och konserthus torde inte heller främja det konstnärliga arbete som utförs i sådana anläggningar, varför förslaget bör avvisas.

I anslutning till behovet av alkoholfria miljöer finns det anledning att välkomna chefens för utbildningsdepartementet uttalande att alkoholvanorna vid universitet och högskolor skall granskas. Detta kan lämpligen ske i samband med att det s. k. kårobligatoriet avskaffas. Samhället bör vidare på alla sätt söka stödja alkoholfria miljöer för universitets- och högskolestuderande. S. k. alkoholfria studenthem och alkoholfria samlingslokaler på dessa orter bör kunna erhålla extra stöd.

Även frågan om alkoholfria hotell och restauranger är värd att beakta. F. n. finns sådana anläggningar på en mängd platser i landet. Oavsett deras geografiska belägenhet har dessa anläggningar större problem med lönsamheten än hotell och restauranger med alkoholservering.

I anslutning till trafikmiljöer är det angeläget att alkoholfria öar bevaras och utökas till antalet. Även alkoholfria turistanläggningar som fjällhotell m. m. motiveras. Solidariteten med de alkoholskadade och medmänniskor som av andra anledningar önskar rekreation i en alkoholfri miljö motiverar att frågan om stödet till alkoholfria anläggningar ytterligare övervägs. Ett stöd till sådana anläggningar får då inte begränsas, vilket hittills varit fallet, till erbjudanden om lån för ombyggnad av redan befintliga anläggningar. Stöd skall kunna utgå för såväl nybyggnad som ombyggnad. Även driftsbidrag bör i vissa fall kunna utgå.

Förslaget om inrättande av en socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor synes välgrundat. Dock kan konstateras viss divergens mellan vad föredragande statsrådet anför i ett principiellt resonemang om nämndens uppgifter och den utförligare beskrivning av nämndens arbetsuppgifter som anges i propositionen. Det är enligt vår mening angeläget att nämndens uppgifter inte begränsas mer än vad som är nödvändigt. Vi hemställer därför om en precisering av nämndens arbetsuppgifter och befogenheter. Även frågan om tillsättandet av nämndens ledamöter bör ytterligare preciseras. Enligt vår mening är det naturligt att regeringen utser nämndens ledamöter efter hörande av organisationerna.

En av de föreslagna arbetsuppgifterna för nämnden bör enligt vår mening

även försettningsvis prövas av riksdagen. Det gäller bidraget till Föreningen Fruktdrycker som bör uppföras på statsbudgeten och prövas av riksdagen.

Förslaget att bibehålla den nuvarande åldersgränsen för inköp på systembolaget hälsas med tillfredsställelse. Den alkoholpolitiska utredningen, APU, fann liksom beredningsgruppen att övervägande skäl talade för ett bibehållande av 20-årsgränsen, trots att myndighetsåldern sänkts. APU påvisade att det såväl på det trafikpolitiska som på det kriminalpolitiska fältet förekommer av saksäl motiverade avsteg från sammankoppling med myndighetsåldern. APU påvisar också de alkoholpolitiska vinsterna som uppnås genom ett bibehållande av den nuvarande åldersgränsen. En sänkning av inköpsåldern skulle medföra ökade risker bland ungdom under 18 år. En betydande försämring skulle kunna äga rum bland 15-16-åringar, vilket vore förödande.

Föredragande statsrådet säger i propositionen om alkoholpolitiken att prissättningen på alkoholdrycker skall användas som ett instrument för att hålla tillbaka konsumtionen. Priserna skall också anpassas så att konsumtionen inriktas på de alkoholsvaga dryckerna. Även denna principiella deklaration hälsas med tillfredsställelse. Det kan dock konstateras att denna princip inte just nu fullföljts. Den nu föreslagna höjningen torde endast motsvara den allmänna prisstegringen, och priset på alkoholdrycker kommer endast i nivå med andra varor och tjänster. Ur alkoholpolitisk synvinkel bör priset på alkoholdrycker höjas ytterligare. Vi förväntar att regeringen i konsumtionsbegränsande syfte tar initiativ till ytterligare prishöjningar.

Prissättningen på alkoholdrycker skall utformas så att konsumtion av alkoholsvaga drycker främjas. Mot denna bakgrund vill vi hemställa att frågan om prissättningen på alkoholfritt öl prövas. Frågan om skattesatsen för sådant öl behandlades av skatteutskottet 1975 (SkU 1975/76:64), varvid utskottet uttalade att frågan skulle prövas vid beredningen av alkoholfrågorna. Genom ett förmodat förbiseende har denna fråga inte omnämnts i den framlagda propositionen. Enligt vår mening bör ett alkoholfritt öl om högst 0,6 viktprocent likställas med det färska lättölet. Det alkoholfria ölet bör liksom det färska lättölet befrias från skatt eller beskattas efter samma villkor som gäller för icke kolsyrade läskedrycker.

Etableringen av systembutiker bör enligt departementschefens mening ske försiktigt. En restriktiv etableringspolitik motiveras utifrån alkoholpolitiska bedömningar. De alkoholpolitiska bedömningarna skall ställas mot krav på service. De principer som nu gäller för beslut om etablering av nya systembutiker bör enligt vår mening bibehållas. Dock skall systembolaget, om det är företagsekonomiskt motiverat, svara mot konsumenternas krav på service. Även vid eventuell nedläggning av systembutik bör de nuvarande bestämmelserna bibehållas.

Förslaget att avskaffa oktrojen synes välgrundat. Såväl APU som beredningsgruppen har föreslagit att oktrojperioderna borttages. Även i framtiden skall dock återkallelse av tillstånd för servering kunna ske i fall då

missförhållanden föreligger eller då de förutsättningar som gällde vid meddelandet av tillståndet inte längre är för handen. Årtiondens möda kan redovisas i vad gäller svårigheterna att bevisa att missförhållanden förekommit. En sådan bedömning försvåras dessutom om lokal kännedom saknas. En bedömning om eventuell återkallelse av tillstånd bör ligga så nära medborgarna som möjligt. Ett kommunalt självbestämmande bör därför bibehållas. Vi föreslår därför att det kommunala vetot bibehålls även då det gäller återkallande av tidigare beviljade tillstånd.

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen beslutar

1. att fastställa en målsättning för samhällets alkoholpolitik lydande: "Målsättningen för samhällets alkoholpolitik skall vara att minska den totala, alltför höga alkoholkonsumtionen och att komma till rätta med alkoholmissbruket."
2. att komplettera målsättningen för informationen med syftet att informationen också skall förändra attityder och beteende gällande alkoholen,
3. att hos regeringen hemställa att frågan om Sveriges Radios roll i informationen omkring alkoholfrågan beaktas,
4. att avslå förslaget om tillstånd för teatrar och konserthus att servera alkohol,
5. att uttala sitt stöd för strävanden att värna om alkoholfria miljöer,
6. att ånyo hemställa till regeringen att frågan om stöd till alkoholfria hotell och restauranger övervägs,
7. att hemställa hos regeringen om en ytterligare precisering av arbetsuppgifter och befogenheter för socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor,
8. att hemställa att regeringen tillsätter nämndens ledamöter på förslag av berörda organisationer,
9. att även i fortsättningen särskilt anslag till Föreningen Frukt- och drycker skall beslutas av riksdagen,
10. att hemställa hos regeringen om ytterligare skärpning av skatten på alkohol,
11. att skatt på alkoholfritt öl skall utgå enligt samma principer som gäller för färskt lättöl,

12. att nuvarande principer för etablering och nedläggning av systembutiker bibehålls.
13. att det kommunala vetot bibehålls i vad gäller återkallande av tidigare beviljade tillstånd för servering av alkohol.

Stockholm den 28 mars 1977

TORSTEN BENGTSO (c)

i Jönköping

KARL ERIK ERIKSSON (fp)

i Arvika

MAJ PEHRSSON (c)

ELVER JONSSON (fp)

i Alingsås

ANNA-LISA NILSSON (c)

i Kristianstad

ALLAN ÅKERLIND (m)